Jak tworzyć otwartą i przyjazną społeczność szkolną?

Broszura dla rad rodziców w szkołach ponadpodstawowych

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską

Przyjazna szkoła WLKP.
DOBROSTAN

Opracowanie powstało w ramach zadania „Dobrostan Społeczności Szkolnej", o którym mowa w module 2. Rządowego programu wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży „Przyjazna szkoła" w latach 2025–2027.

Publikacja sfinansowana w ramach Rządowego programu współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027.

Jak tworzyć otwartą i przyjazną społeczność szkolną? Broszura dla rad rodziców w szkołach ponadpodstawowych

Copyright by Fundacja Migrant Info Point, 2026
Autorki: Izabela Czerniejewska, Agnieszka Michalak
Korekta: Justyna Knieć
Grafika i skład: eCommerce Team
Wydawca: Fundacja Migrant Info Point
Poznań 2026

MIP MIGRANT INFO POINT
BARKA FUNDACJA POMOCY WZAJEMNEJ
LESZNO dla України
SWAM

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie 4

Czym jest rada rodziców? 5

Jak tworzyć otwartą i przyjazną społeczność szkolną w szkole ponadpodstawowej? 11

Czego mogą nie wiedzieć rodzice / opiekunowie prawni uczniów i uczennic z doświadczeniem migracji lub uchodźstwa o szkole ponadpodstawowej? 14

Wejście w dorosłość. Prawa i obowiązki osób kończących 18 lat w Polsce 16

Migracje i specyfika migracji wojennej 18

Jak wspierać osoby z doświadczeniem migracji i uchodźstwa w środowisku szkolnym? 20

Propozycje działań dla rad rodziców w szkole ponadpodstawowej 23

Podsumowanie 26

W skrócie: czym jest rada rodziców? (PL / UKR / RU / ENG / ESP) 27

Wprowadzenie

Drodzy Członkowie i Członkinie rad rodziców!

Drodzy Członkowie i Członkinie rad rodziców!

Ta publikacja powstała, aby wesprzeć Państwa w tworzeniu otwartej i przyjaznej społeczności szkolnej. Każdą szkołę współtworzą uczniowie i uczennice, ich rodzice i opiekunowie prawni oraz osoby w niej pracujące. Szkoła zmienia się wraz z ludźmi: nauczycielami i nauczycielkami, młodzieżą oraz ich rodzinami. Gdy pojawiają się osoby mówiące w różnych językach, które przybyły z innych krajów, społeczność szkolna staje się wielokulturowa.

W szkole ponadpodstawowej większość uczniów i uczennic kończy 18 lat i wchodzi w dorosłość. Wraz z osiągnięciem pełnoletności uczniowie i uczennice nabywają nowe prawa i obowiązki. Młodzież nieposiadająca polskiego obywatelstwa ma jednak dodatkowe obowiązki w porównaniu do polskich rówieśników.

W tej broszurze wskazujemy tematy, o których mogą nie wiedzieć rodzice / opiekunowie prawni uczniów i uczennic z doświadczeniem migracji lub uchodźstwa w szkole. Przybliżamy również treści, które mogą być nowe dla polskich rodziców w kontekście obecności osób migranckich/uchodźczych.

Jako rada rodziców zostali Państwo wybrani do reprezentowania wszystkich rodziców i opiekunów prawnych. Są Państwo głosem całej tej grupy – również rodzin młodzieży pochodzącej z innych krajów. Jak zadbać o to, by Państwa głos był naprawdę reprezentowany? Jak włączać potrzeby różnych grup uczniów i ich rodzin? Jak wykorzystać potencjał, jaki niesie różnorodność kulturowa?

Mamy nadzieję, że ta publikacja zachęci Państwa do podejmowania działań na rzecz otwartej, różnorodnej i włączającej społeczności szkolnej, która uwzględnia potrzeby wszystkich, zarówno tych funkcjonujących w niej od lat, jak i tych dopiero ją poznających.

Publikacja powstała w ramach rządowego programu wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży „Przyjazna szkoła" w latach 2025–2027, moduł 2. – Dobrostan społeczności szkolnej. Celem programu jest wspieranie wielkopolskich społeczności szkolnych w obszarze między innymi dobrostanu psychicznego, edukacyjnego i społecznego. Działania kierowane są do uczniów i uczennic, rodziców i opiekunów prawnych oraz kadry szkół wielokulturowych.

Życzymy Państwu otwartości i wielu dobrych doświadczeń we wspólnym budowaniu przyjaznej szkoły.

Izabela Czerniejewska i Agnieszka Michalak
oraz zespół Fundacji Migrant Info Point

Czym jest rada rodziców?

Zgodnie z oficjalną definicją rada rodziców jest demokratycznie wybraną grupą rodziców i opiekunów, która reprezentuje Państwa przed dyrekcją, nauczycielami, a nawet przed urzędem gminy czy kuratorium oświaty.

To wersja oficjalna. A jak jest naprawdę?

Prawda jest taka, że rada rodziców to **najpotężniejsze i najbardziej niedoceniane narzędzie, jakie mamy w rękach my, rodzice**. To grupa ludzi, która ma realną, prawną moc, by zmieniać szkołę od środka. Nie jest to żaden „sztywny komitet od zbierania składek", ale Państwa oficjalny głos i partner dla dyrekcji szkoły.

Działając w radzie, mogą Państwo stworzyć miejsce, w którym Państwa dzieci czują się dobrze i chętnie spędzają czas. Bo szkoła to nie tylko ściany, ławki i podstawa programowa. Szkoła to rodzice i opiekunowie wraz z nauczycielami i dziećmi – to Państwo wspólnie decydują, jaka ta szkoła będzie.

Wybór do rady rodziców. Jak to działa?

Wybory do rady rodziców to szybka i prosta droga, by mieć realny wpływ na to, co dzieje się w szkole. Wszystko opiera się na jasnych zasadach demokratycznych, które gwarantuje prawo oświatowe. Na jednym z pierwszych zebrań wybierana jest tak zwana trójka klasowa: **przewodniczący**, **zastępca** i **skarbnik**. Jedno dziecko to jeden głos niezależnie od tego, czy na zebraniu jest jeden rodzic / opiekun prawny, czy oboje.

Przedstawiciele i przedstawicielki wszystkich klas tworzą potem jeden ogólnoszkolny zespół – radę rodziców. W większości szkół klasę reprezentuje **jedna osoba z trójki klasowej**, choć dokładne zasady mogą wynikać ze statutu szkoły. Dzięki temu skład rady zwykle odpowiada liczbie klas, ale nie jest to sztywna reguła – niektóre szkoły dopuszczają dodatkowych członków lub członkinie, jeśli rodzice i opiekunowie prawni tak zdecydują.

Spośród osób tworzących radę wybiera się **prezydium**, czyli przewodniczącego, sekretarza i skarbnika. To oni dbają o organizację pracy rady, kontakt z dyrekcją i koordynowanie różnych działań: od inicjatyw integracyjnych po wnioski dotyczące funkcjonowania szkoły. Działa także **komisja rewizyjna**, która pilnuje przejrzystości finansów rady, czyli środków pochodzących z dobrowolnych składek rodziców / opiekunów prawnych.

Rada rodziców, podobnie jak trójki klasowe, jest wybierana **co roku** na pierwszych zebraniach. Nie trzeba być w trójce klasowej, by dołączyć do rady. Niektóre placówki pozwalają rodzicom na wybranie zupełnie innego reprezentanta klasy.

Często zdarza się, że z roku na rok wybierane są te same osoby. Mają już doświadczenie, znają zasady działania i chętnie kontynuują pracę aż do momentu, gdy ich dzieci kończą edukację w danej szkole.

W ten sposób Państwa klasa zyskuje oficjalnych rzeczników i rzeczniczki, którzy niosą Państwa głos dalej. Jeśli chcą mieć Państwo realny wpływ na szkolny budżet, bezpieczeństwo uczniów czy organizację dodatkowych inicjatyw, należy zgłosić swoją kandydaturę do trójki klasowej. To najprostsza droga, by zamiast przyglądać się z boku, zacząć skutecznie współtworzyć szkolną rzeczywistość.

Cele i zadania, czyli po co nam właściwie ta rada?

Aby szkoła była dla nastolatków miejscem bezpiecznym, wspierającym i przyjaznym, potrzebne są rozmowy, wymiana doświadczeń i współpraca. Rada rodziców pełni funkcję łącznika między rodzicami a szkołą, która przekazuje ich opinie, pomysły i potrzeby. Dbacie o to, by głos rodziców i opiekunów prawnych był naprawdę słyszany wszędzie tam, gdzie zapadają ważne decyzje dotyczące funkcjonowania szkoły i dobrostanu uczniów i uczennic.

Skarbnica wiedzy dla „nowych" (i nie tylko!)

Rada rodziców to także świetne źródło informacji i wsparcia dla rodziców / opiekunów prawnych dopiero poznających szkołę – zarówno tych, których dzieci zaczynają naukę w pierwszej klasie, jak i tych, którzy dołączają w trakcie roku szkolnego. Doświadczeni członkowie i członkinie rady wiedzą o tej placówce niemal wszystko, a wiedza ta w praktyce umożliwia bezcenną pomoc.

Oto kilka przykładów, w czym może pomóc rada rodziców:

- podpowie, do kogo najlepiej się zwrócić z konkretną sprawą (np. do którego pedagoga, psychologa czy wicedyrektora), aby od razu trafić do właściwej osoby;
- pomoże zrozumieć, jak działają szkolne systemy i regulaminy: od zasad usprawiedliwiania nieobecności po wycieczki organizowane w szkole;
- ma wiedzę, czy w szkole odbywają się wydarzenia takie jak spotkania integracyjne, połowinki, bal maturalny.

Takie wsparcie jest na wagę złota, szczególnie dla rodzin, które dopiero dołączają do społeczności szkolnej. Dotyczy to także rodziców / opiekunów prawnych i uczniów z innych krajów, dla których na początku polski system szkolny jest całkowicie nieznany. Rada rodziców może pomóc przełamać barierę językową, wytłumaczyć zawiłe zasady oraz wspierać tworzenie dobrej atmosfery i współpracy.

Co tak naprawdę może zrobić rada rodziców?

Wpływ rady rodziców na szkołę nie jest tylko teoretyczny. Polskie prawo oświatowe wyposaża nas w trzy konkretne, silne narzędzia decyzyjne i opiniodawcze:

1. Decydowanie o kierunku wychowania (Program Wychowawczo-Profilaktyczny)

Szkoła nie może samodzielnie wdrożyć najważniejszego dokumentu dotyczącego profilaktyki i wychowania bez oficjalnej zgody rodziców / opiekunów prawnych. To rada rodziców wspólnie z kadrą pedagogiczną decyduje, w jaki sposób placówka dba o bezpieczeństwo uczniów, jak

przeciwdziała hejtowi, agresji rówieśniczej czy uzależnieniom. Mają Państwo realny wpływ na to, jakie wartości są promowane w szkole.

2. Oficjalna ocena pracy nauczycieli i dyrekcji

Głos rodziców / opiekunów prawnych ma bezpośrednie znaczenie w procedurach kadrowych. Kiedy nauczyciel ubiega się o awans zawodowy lub ocenie poddawana jest praca dyrektora, szkoła ma prawny obowiązek uzyskania pisemnej opinii od rady rodziców. Dzięki temu rady rodziców mogą oficjalnie docenić i wesprzeć świetne inicjatywy pedagogów, ale też formalnie zasygnalizować obszary, które wymagają interwencji lub poprawy.

3. Prawo do zgłaszania zmian (inicjatywa i wnioskowanie)

Rada rodziców może w każdej chwili wystąpić z oficjalnym wnioskiem do dyrekcji, urzędu gminy/miasta, a nawet kuratorium w każdej sprawie związanej z funkcjonowaniem szkoły. Uważają Państwo, że szkoła potrzebuje bezpieczniejszego przejścia dla pieszych, zmiany menu w stołówce, montażu szafek na ciężkie podręczniki czy korekty systemu oceniania? Pojedynczemu rodzicowi / opiekunowi prawnemu trudniej się przebić ze swoimi postulatami, ale kiedy formalny wniosek składa rada rodziców, dyrekcja ma obowiązek podjąć oficjalny dialog. To jest właśnie realna sprawczość rady.

Warto pamiętać, że rada rodziców nie wyręcza szkoły w jej codziennych obowiązkach, ale jest ważnym partnerem we wspólnym działaniu na rzecz uczniów. Reprezentuje głos rodziców, doradza, przedstawia pomysły i potrzeby, współpracuje z dyrekcją i nauczycielami oraz wspiera inicjatywy służące całej społeczności szkolnej. Nie chodzi więc o to, żeby robić coś za szkołę, ale żeby razem szukać najlepszych rozwiązań dla całej społeczności szkolnej. Siła rady rodziców to zaangażowanie, doświadczenie i dobra współpraca - z poszanowaniem ról i odpowiedzialności każdej ze stron.

Budżet rady rodziców, czyli jak małe kwoty robią wielkie rzeczy?

Fundusze rady rodziców pochodzą z dobrowolnych składek rodziców i opiekunów prawnych. Wpłaty są całkowicie opcjonalne – nikt nie może do nich zmuszać ani uzależniać od nich kwestii formalnych takich jak wydanie świadectwa czy legitymacji szkolnej.

Zebrane środki nie są przeznaczane na pokrycie kosztów energii elektrycznej, remonty klas czy bieżące utrzymanie budynku – za te rzeczy odpowiada urząd gminy lub miasta. Fundusz rady rodziców to w całości środki rodziców i opiekunów prawnych, którymi zarządza wybrana reprezentacja. Przepisy jasno określają, że mogą być one wydane wyłącznie na wspieranie uczniów i uczennic oraz na działalność dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą szkoły.

W praktyce fundusze te pozwalają na realizację wielu różnorodnych przedsięwzięć, które bezpośrednio przekładają się na codzienne życie uczniów. Rada rodziców często finansuje

nagrody, książki, medale i dyplomy wręczane na koniec roku szkolnego za wysokie wyniki w nauce, osiągnięcia sportowe, artystyczne czy zaangażowanie w wolontariat. Ze składek pokrywane są również koszty organizacji imprez i wydarzeń szkolnych, festyny integracyjne dla młodzieży, a także dodatkowe aktywności sportowe i rekreacyjne.

Dzięki funduszowi zyskują Państwo realne narzędzie do tego, by dać uczniom i uczennicom coś więcej niż tylko standardowe lekcje. Mogą Państwo wziąć sprawy w swoje ręce i sfinansować inicjatywy, które umilą i uatrakcyjnią im czas spędzony w szkole.

Kto powinien reprezentować nas w radzie rodziców?

Nie istnieje żaden profil kandydata – szkoła jako społeczność jest różnorodna i dokładnie taka sama powinna być rada rodziców. Najlepiej sprawdzają się w niej osoby otwarte, które potrafią słuchać innych, ponieważ reprezentant klasy ma za zadanie zbierać opinie od wszystkich rodziców i opiekunów prawnych ze swojej klasy, a nie tylko forsować własne, prywatne zdanie.

W tym zespole kluczowe jest nastawienie na konkretne rozwiązania. Konstruktywna krytyka bywa potrzebna, jednak w codziennym działaniu rady najbardziej liczy się sprawczość. Gdy pojawia się problem, zamiast tracić energię na narzekanie, zadajemy sobie pytanie: „Jak możemy to wspólnie naprawić?".

Ogromnym atutem rady jest również różnorodność talentów, zawodów i pasji jej członków i członkiń. W równej mierze potrzebne są osoby z zacięciem organizacyjnym, prawnym, finansowym i te z wyobraźnią artystyczną. Każda para rąk do pracy, unikalne umiejętności i odmienne perspektywy są w tym zespole na wagę złota, ponieważ pozwalają sprawniej i skuteczniej realizować pomysły z myślą o uczniach i uczennicach.

Rodzice z innych krajów w radzie rodziców – dlaczego warto?

Świat dynamicznie się zmienia, a nasze szkoły stają się coraz bardziej wielokulturowe. Jeśli w danej placówce choćby 10% społeczności stanowią uczniowie i uczennice z innych krajów – na przykład z Ukrainy, Białorusi, Kolumbii czy innych zakątków świata – zaproszenie ich opiekunów do grona rady rodziców to nie tylko miły gest, ale przede wszystkim ogromna korzyść i realna potrzeba.

Obecność międzynarodowych przedstawicieli i przedstawicielek pozwala również na bieżąco unikać wielu nieporozumień. Rodzice i opiekunowie prawni, którzy dopiero poznają polski system edukacji, czasem nie rozumieją zasad obowiązujących w szkole – nie dlatego, że są one trudne, tylko w ich krajach są one inne. W takich sytuacjach łatwo o stres, niepewność albo błędne interpretacje i nieporozumienia. Zaangażowany w pracę rady obcokrajowiec staje się w takich momentach naturalnym łącznikiem, który potrafi wytłumaczyć intencje i zasady działania szkoły swojej grupie narodowej.

Ponadto tacy rodzice / opiekunowie prawni przynoszą ze sobą świeżą perspektywę i nowe pomysły. Ponieważ systemy edukacji w ich ojczystych krajach często wyglądają zupełnie inaczej, mogą oni zaproponować rozwiązania, na które sami byśmy nie wpadli – od ciekawych tradycji

szkolnych, przez pomysły na wydarzenia, po sprawdzone metody integracji. Taka współpraca to lekcja prawdziwej integracji w praktyce dla rodziców. Kiedy młodzież widzi, że ich rodzice wspólnie projektują szkolną rzeczywistość na równych prawach, zyskują silne przekonanie, że należą do szkolnej społeczności.

Jak włączyć obcokrajowców, jeśli barierą jest język? Rola konsultanta

Nie każdy rodzic z innego kraju czuje się od razu na siłach, by wejść do oficjalnej trójki klasowej i dyskutować na forum. Często barierę stanowią inny język, nieznajomość środowiska czy nieśmiałość. Aby oszczędzić stresu i presji formalnej, warto stworzyć elastyczną, nieformalną funkcję **konsultanta lub łącznika rady rodziców**. Ta osoba nie musi brać udziału w każdym oficjalnym głosowaniu uchwał – zamiast tego pozostaje w luźnym kontakcie z radą, pomagając jej w bieżących sprawach. Konsultant może wspierać radę w przekazywaniu ważnych komunikatów do pozostałych rodziców z jego/jej kraju pochodzenia poprzez tłumaczenie wiadomości. Może także angażować się w mniejsze, konkretne akcje takie jak pomoc przy stoisku z jedzeniem na festynie szkolnym czy współorganizacja warsztatów wielokulturowych.

Kluczem do włączenia i zaangażowania tych osób jest wyjście im naprzeciw już w pierwszych dniach roku szkolnego. Dobrym pomysłem jest organizowanie krótkich, niezobowiązujących spotkań integracyjnych przy kawie i ciastku tydzień lub dwa przed pierwszym oficjalnym zebraniem klasowym. To doskonała okazja, by w luźnej atmosferze porozmawiać o planach na nowy rok, poznać się i pokazać rodzicom z zagranicy, że jesteśmy otwarci na ich obecność. Takie wspólne spotkanie zmniejszy ich lęk przed nieznanym i sprawi, że podczas wyborów do rady chętniej zgłoszą się do pomocy.

Wsparcie w kryzysach, czyli mediator szkolny

Szkoła to dynamiczny, żywy organizm, w którym konflikty są kwestią naturalną i nieuchronną. Zdarzają się spory na linii uczeń–nauczyciel, sytuacje zbiorowego niezadowolenia rodziców czy problemy rówieśnicze w klasie. Rada rodziców staje się wówczas oficjalnym mediatorem oraz naturalnym rzecznikiem praw uczniów i ich opiekunów.

Ogromną zaletą takiego rozwiązania jest fakt, że rada reprezentuje ogół społeczności. Dzięki temu rodzic lub opiekun prawny nie zostaje sam z trudnościami, jakie spotykają ich dziecko/podopiecznego. Może bowiem najpierw zgłosić sprawę do swojej trójki klasowej, a następnie – w przypadku braku porozumienia – bezpośrednio do prezydium rady rodziców, nadając problemowi oficjalny bieg formalny. To właśnie prezydium przejmuje na siebie ciężar prowadzenia rozmów i w bezpiecznym, konstruktywnym dialogu z dyrekcją lub radą pedagogiczną szuka wyjścia z sytuacji. Silna, mądrze zarządzana rada może rozładować napięcie na wczesnym etapie, zanim niewielki konflikt przerodzi się w poważny kryzys absorbujący wielu ludzi i instytucje.

Podsumowanie

W radzie rodziców najważniejsze jest to, że daje ona nam – dorosłym – realną moc sprawczą. Pokazuje, że zamiast jedynie przyglądać się edukacji z boku, możemy aktywnie i z sukcesem ją

współtworzyć. Zaangażowanie w życie szkoły to jedna z najlepszych inwestycji w codzienne samopoczucie naszych dzieci. Angażując się, dajemy im najpiękniejszy możliwy przykład: uczymy je, że warto rozmawiać, współpracować, brać sprawy w swoje ręce i z otwartością budować silną społeczność.

Kiedy rodzice łączą siły z nauczycielami i dyrekcją, szkoła całkowicie zmienia swoje oblicze. Przestaje być tylko budynkiem publicznym, a staje się bezpiecznym, tętniącym życiem i pełnym energii miejscem, w którym każdy – bez względu na pochodzenie czy staż w placówce – czuje się ważny i słyszany.

Jak tworzyć otwartą i przyjazną społeczność szkolną w szkole ponadpodstawowej?

Budowanie otwartej i przyjaznej społeczności szkolnej to proces, który wymaga zaangażowania wielu osób: dyrekcji, kadry szkolnej, uczniów i uczennic oraz rodziców i opiekunów prawnych. Każdy w szkole odgrywa swoją rolę, ma swój warsztat pracy, zainteresowania, inne techniki uczenia się i zapamiętywania czy różną gotowość do poznawania innych. Tylko w przyjaznej i bezpiecznej przestrzeni poznawanie innych ludzi daje szansę na otwartość, gotowość do dzielenia się własnymi doświadczeniami i akceptację inności.

Szkoła jest miejscem spotkania ludzi, którzy mają różne doświadczenia, potrzeby i historie. Te osoby być może nigdy nie spotkałyby się w innych okolicznościach. Wielokulturowa społeczność szkolna niesie ze sobą dodatkowe zadania. Różnice językowe, nieznajomość zasad panujących w szkole czy odmienność doświadczeń mogą prowadzić do nieporozumień (a nawet konfliktów), trudności w komunikacji lub długich dyskusji, zanim uda się wypracować wspólne rozwiązania.

Różnorodność może się stać największym atutem społeczności szkolnej – pod warunkiem, że zostanie świadomie dostrzeżona, doceniona i będzie wspierana. W Państwa wielokulturowej szkole mogą Państwo ćwiczyć zauważanie perspektywy innych osób, jak również empatię, komunikowanie się prostym i zrozumiałym językiem oraz wyrażanie własnych potrzeb. W waszej społeczności szkolnej są osoby, które dysponują odmiennymi zasobami niż większość rodziców i opiekunów prawnych, takimi jak: wielojęzyczność w domu, zdobywanie nowych kwalifikacji zawodowych w dorosłym życiu czy doświadczenie uchodźstwa.

Podstawą takiej wspólnoty są takie wartości, jak: szacunek, otwartość, różnorodność i empatia. Warto je konsekwentnie promować zarówno wśród uczniów, jak i rodziców / opiekunów prawnych. Można to robić poprzez rozmowy, wspólne działania, wydarzenia szkolne i inicjatywy integracyjne. Szkoła powinna być miejscem, w którym każdy czuje się zauważany i traktowany z godnością niezależnie od pochodzenia, języka czy sytuacji życiowej.

Istotnym elementem budowania przyjaznej społeczności jest **reagowanie na przejawy wykluczenia, dyskryminacji i stereotypów.** Ważne, aby takie sytuacje nie były bagatelizowane. Szybka i adekwatna reakcja dorosłych – nauczycieli i rodziców – pokazuje uczniom i uczennicom, że szkoła jest przestrzenią bezpieczną, w której obowiązują jasne zasady oparte na wzajemnym szacunku. Uczmy młodych ludzi rozpoznawania uprzedzeń i przeciwdziałania im. Pokazujmy, że czyny mają swoje konsekwencje. Zwracajmy uwagę na słowa, których używają w stosunku do siebie, reagujmy na hejt w każdej jego postaci, nie śmiejmy się z żartów, które mogą kogoś krzywdzić lub ośmieszyć.

Różnice kulturowe to nie tylko tradycje świąteczne. Otwarta szkoła uwzględnia potrzeby różnych grup – między innymi wynikające z różnic kulturowych, językowych czy religijnych. W praktyce może to oznaczać uwzględnianie świąt ważnych dla różnych społeczności, wyjaśnianie znaczenia i funkcji obyczajów obchodzonych w Polsce, gotowość do odpowiadania na pytania o zwyczaje świąteczne, symbole religijne czy narodowe oraz otwartość na poznawanie tradycji innych. Celebrowanie świąt (związanych z kulturą polską lub innego kraju) zdarza się jednak sporadycznie. Na co dzień otwartość na różnorodność objawia się ciekawością. W takiej atmosferze łatwiej zapytać „jak jest u was?", znaleźć czas, żeby posłuchać i docenić różnorodność doświadczeń uczniów i uczennic.

Wszyscy nowi uczniowie i uczennice oraz ich rodzice / opiekunowie prawni mają pytania dotyczące szkoły. Nie każdy/każda z nich będzie mieć dość odwagi, by zadawać pytania i komunikować, gdy czegoś nie rozumie. Dostępność i prostota informacji o szkole mają zatem kluczowe znaczenie. Rodzice i opiekunowie prawni powinni mieć realny dostęp do komunikatów ze szkoły – w formie dla nich zrozumiałej. Warto dbać o to, by informacje były przekazywane w sposób prosty, w miarę możliwości także w innych językach. Pomocne są różne kanały komunikacji: dziennik elektroniczny, grupy rodziców na mediach społecznościowych, spotkania informacyjne czy materiały pisemne. Dzięki temu więcej osób może aktywnie uczestniczyć w życiu szkoły i czuć się pewniej, również podczas zebrań.

Ważnym zadaniem szkoły i rady rodziców jest **budowanie poczucia bezpieczeństwa i przynależności każdego ucznia i każdej uczennicy**. Osoba, która czuje się akceptowana i rozumiana, łatwiej się uczy, nawiązuje relacje i rozwija swoje talenty. Warto zwracać uwagę na to, czy wszyscy uczniowie mają przestrzeń do wyrażania siebie i czy nie są wykluczani z grupy rówieśniczej. Szczególnej uwagi wymagają osoby, które niedawno dołączyły do szkoły, oraz uczniowie i uczennice ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym nieznający jeszcze języka polskiego w wystarczającym stopniu.

Nieodłącznym elementem budowania wspólnoty jest także wzmacnianie współpracy między rodzicami, nauczycielami i uczniami. W szkole ponadpodstawowej warto wzmacniać relację rady rodziców z samorządem szkolnym. Dobra komunikacja, wzajemny szacunek i gotowość do dialogu sprzyjają rozwiązywaniu problemów i budowaniu zaufania.

Warto angażować wszystkich rodziców w życie szkoły. Rodziców i opiekunów prawnych młodzieży z doświadczeniem migracji można zapraszać do udziału w wydarzeniach, współorganizowania inicjatyw czy dzielenia się własną perspektywą i wiedzą. Jednak zachęcając do aktywności, należy pozostawiać swobodę wyboru i szanować decyzję o nieuczestniczeniu.

Tworzenie otwartej i przyjaznej społeczności szkolnej nie jest działaniem jednorazowym, tylko długofalowym procesem. Wymaga uważności, współpracy, gotowości do uczenia się od siebie nawzajem, jak również wprowadzania zmian, konsekwencji i cierpliwości w oczekiwaniu na efekty.

Sprawdź, co wiesz...

Zbierz informacje na temat swojej wielokulturowej społeczności szkolnej

- ☐ Czy w Państwa szkole są uczniowie, którzy mieszkali za granicą?

  _____

- ☐ Czy uczyli się wcześniej w szkole podstawowej w Polsce?

  _____

- ☐ Ilu nowych uczniów jest w klasach pierwszych, a ilu w starszych?

  _____

- ☐ W ilu językach pierwszych mówią uczniowie? Jakie to języki?

  _____

- ☐ Z iloma rodzicami lub opiekunami prawnymi mamy wspólny język komunikacji (np. polski, angielski, inny)?

  _____

- ☐ Co w Państwa szkole może być niezrozumiałe dla nowych rodzin?

  _____

- ☐ Jakie zasady, zwyczaje, skróty lub inne kwestie wymagają wyjaśnienia?

  _____

- ☐ Jakie trudności mogą mieć osoby nieznające języka polskiego?

  _____

- ☐ Czy wśród kadry szkolnej są osoby pochodzące z innych krajów lub mające doświadczenie migracji?

  _____

W jakim stopniu odpowiedzi wpływają na kwestie, którymi mogą się Państwo zająć jako rada rodziców?

_____

Jakie inne potrzeby mogą mieć dzieci z doświadczeniem migracji/uchodźstwa w Państwa szkole?

_____

Czy uważają Państwo, że rodzice z doświadczeniem migracji powinni mieć swojego reprezentanta w radzie rodziców w waszej szkole?

_____

Czego mogą nie wiedzieć rodzice i opiekunowie prawni uczniów i uczennic z doświadczeniem migracji lub uchodźstwa o szkole?

Dla wielu rodzin, które przyjechały do Polski z innych krajów, system edukacji i sposób funkcjonowania szkoły są nowe i nie zawsze zrozumiałe.

Jednym z istotnych wyzwań może być **zrozumienie, jak działa polski system edukacji**. Typy szkół ponadpodstawowych, egzaminy zawodowe i matura, możliwości zmiany szkoły, specjalizacji, dalsza edukacja po maturze – to są kwestie, z którymi styka się wielu rodziców przybywających do naszego kraju. W przypadku uczniów cudzoziemskich ważna jest ponadto wiedza, jakie uprawnienia daje ukończenie szkoły średniej w Polsce.

Ukończenie szkoły a zezwolenie na pracę

- ukończenie **szkoły branżowej, technikum, stacjonarnej szkoły policealnej i studiów stacjonarnych w Polsce** na stałe zwalnia obywateli innych państw z konieczności uzyskiwania zezwoleń na pracę,

- ukończenie **liceum ogólnokształcącego** nie zwalnia z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę.

Nie zawsze zrozumiałe są także **najważniejsze dokumenty regulujące życie szkoły** takie jak statut szkoły, który określa między innymi prawa i obowiązki uczniów, zasady oceniania, sposoby reagowania w trudnych sytuacjach czy organizacji pracy szkoły. Dla wielu rodziców i opiekunów prawnych ten dokument może być trudny językowo i formalnie, dlatego warto pomagać w jego wyjaśnianiu lub wskazywać najważniejsze jego elementy. Warto rozważyć przygotowanie najistotniejszych tematów ze statutu w punktach, w formie prezentacji z wykorzystaniem języka prostego.

Istotna jest również wiedza, kto tworzy szkolną społeczność od strony organizacyjnej. **Rada pedagogiczna** to nie tylko nauczyciele, ale także dyrektor, psycholog, pedagog szkolny i inni specjaliści. Każda z tych osób pełni określoną funkcję i może być wsparciem zarówno dla ucznia, jak i jego rodziny. Rodzice / opiekunowie prawni mogą nie wiedzieć, kiedy powinni się udać do dyrektora szkoły, a kiedy do wychowawcy lub psychologa / pedagoga szkolnego. W niektórych krajach dostęp do psychologa szkolnego lub do wsparcia pedagogicznego nie jest standardem,

dlatego warto wyraźnie komunikować możliwości, jakie oferuje szkoła i instytucje współpracujące.

Polska szkoła zapewnia różnorodne formy wsparcia. **Uczniowie i uczennice mogą korzystać między innymi z zajęć wyrównawczych, dodatkowych lekcji języka polskiego jako obcego, pomocy psychologiczno-pedagogicznej lub asystenta międzykulturowego** (jeśli jest dostępny w danej placówce). Pomoc oferowana jest także rodzicom i opiekunom prawnym w postaci: rozmowy z wychowawcą, konsultacji ze specjalistami czy wsparcia w rozwiązywaniu trudności.

Wyzwaniem bywa również **komunikacja ze szkołą**. W Polsce powszechnie korzysta się z dzienników elektronicznych, w których zamieszczane są informacje o ocenach, frekwencji, wydarzeniach oraz ogłoszenia. Duże znaczenie mają także zebrania rodziców i indywidualne spotkania z nauczycielami, które często wymagają aktywnego udziału i zadawania pytań. Każdego roku podczas pierwszego zebrania powoływana jest trójka klasowa, a na poziomie szkoły – rada rodziców. To też może być nowość dla niepolskich rodziców i opiekunów prawnych.

Osoby przyjeżdżające z innych krajów mogą nie wiedzieć o **instytucjach wspierających wszystkich rodziców i opiekunów prawnych, także cudzoziemskich, poza szkołą** takich jak poradnia psychologiczno-pedagogiczna czy poradnia zdrowa psychicznego.

Wejście w dorosłość. Prawa i obowiązki osób kończących 18 lat w Polsce

Ukończenie 18. roku życia oznacza osiągnięcie pełnoletności, a wraz z nią uzyskanie nowych praw i większej odpowiedzialności za własne decyzje. Młoda osoba staje się samodzielna w wielu obszarach życia – może m.in. podpisywać umowy w pełnym zakresie, podejmować decyzje dotyczące swojej edukacji i pracy oraz uczestniczyć w wyborach.

Warto rozmawiać z młodzieżą o zmianach związanych z wejściem w dorosłość i przygotowywać ją do nowych obowiązków. Należy jednak pamiętać, że sytuacja osób nieposiadających polskiego obywatelstwa może wyglądać nieco inaczej. Choć wiele praw i obowiązków dotyczy wszystkich pełnoletnich mieszkańców i mieszkanek Polski, część uprawnień zależy od obywatelstwa lub statusu pobytowego. Dlatego szczególnie ważne jest, aby uczniowie i uczennice z doświadczeniem migracji oraz ich rodzice lub opiekunowie prawni mieli dostęp do rzetelnych informacji dotyczących swoich praw i obowiązków, a ich polscy rówieśnicy i rodzice byli świadomi występujących różnic.

Poniższa tabela prezentuje w skrócie najważniejsze prawa i obowiązki obywatela polskiego i cudzoziemca kończącego 18 lat i mieszkającego w Polsce. Dzięki temu łatwiej zrozumieć, które zasady są wspólne dla wszystkich młodych dorosłych, a które zależą od obywatelstwa lub statusu pobytowego.

Obszar	**Obywatel Polski (18 lat)**	**Cudzoziemiec (18 lat)**
Zawieranie umów	może sam podpisywać wszystkie umowy	może sam podpisywać wszystkie umowy
Finanse i długi	pełna odpowiedzialność za swoje zobowiązania finansowe	pełna odpowiedzialność za swoje zobowiązania finansowe
Odpowiedzialność karna	pełna odpowiedzialność karna	pełna odpowiedzialność karna oraz może mieć wpływ na status pobytu
Prawo wyborcze	ma prawo głosować i brać udział w wyborach	zazwyczaj brak prawa wyborczego
Prawo pobytu	nie dotyczy	musi mieć legalny pobyt (wiza, karta pobytu)
Prawo do wyjazdów do krajów UE	z dowodem osobistym lub paszportem może swobodnie podróżować po krajach UE	zależy od statusu pobytowego

Edukacja	swobodny dostęp do nauki; studia na uczelniach publicznych bezpłatne	dostęp do edukacji do 18. roku życia / ukończenia szkoły ponadpodstawowej; studia na wszystkich uczelniach płatne co do zasady
Prawo do studiów w krajach UE	może studiować na takich zasadach jak studenci tego kraju	jeśli nie jest obywatelem UE, najczęściej płaci więcej za studia
Prawo do pracy	może pracować bez ograniczeń	często niezbędne jest pozwolenie na pracę
Podatki i składki	obowiązek płacenia podatków i składek (zwolnienie do 26. roku życia, jeśli studiuje)	obowiązek płacenia podatków i składek (zwolnienie do 26. roku życia, jeśli studiuje)
Prawo do pracy w krajach UE	ma pełną swobodę pracy w całej UE	cudzoziemiec nie ma automatycznego prawa do pracy w krajach UE; musi spełnić warunki danego kraju, często potrzebuje: pozwolenia na pracę, pozwolenia na pobyt
Działalność gospodarcza	może założyć firmę bez ograniczeń	może założyć firmę – zależy od statusu pobytu
Opieka zdrowotna	dostęp do publicznej służby zdrowia, jeśli uczy się, studiuje lub pracuje	dostęp do publicznej służby zdrowia zależny od ubezpieczenia
Meldunek	obowiązek meldunkowy	obowiązek meldunkowy oraz niezbędne formalności urzędowe
Dokumenty	dowód osobisty (opcjonalnie paszport)	musi mieć dokument pobytowy i paszport
Służba wojskowa (dla mężczyzn)	obowiązkowa komisja wojskowa, potencjalny obowiązek w razie wojny; może odbyć dobrowolną służbę wojskową	może się zgłosić do wojska (w określonych przypadkach) oraz służyć w armii polskiej, jeśli spełni warunki (np. legalny pobyt, zgoda)
Dodatkowe formalności	brak	obowiązek legalizacji pobytu, zgłaszania zmian, kontroli

Migracje i specyfika migracji wojennej

Coraz częściej do dzisiejszych szkół trafiają dzieci i rodziny z doświadczeniem migracji i/lub uchodźstwa. Warto rozumieć podstawowe pojęcia i sytuacje, w jakich mogą się znajdować te osoby, aby lepiej budować wspierającą i włączającą społeczność szkolną.

Osoba z doświadczeniem migracyjnym to ktoś, kto zmienił kraj zamieszkania – z różnych powodów, takich jak praca, edukacja, sytuacja rodzinna czy wojna.

Osoba z doświadczeniem uchodźstwa została zmuszona do opuszczenia swojego kraju z powodu prześladowań lub zagrożenia dla życia i zdrowia.

Warto pamiętać, że **każda osoba niesie swoją historię** – czasami prostą, bo decyzja o wyjeździe na przykład zapadła jeszcze przed wojną, innym razem trudną. Osoby, które doświadczyły wojny, przemocy, ucieczki czy straty, są obciążone smutnymi, a niekiedy tragicznymi historiami, przeżywają żałobę i mogą jeszcze przez wiele miesięcy, a nawet lat odczuwać szok kulturowy lub przeżywać traumę. W nowym miejscu chcą jednak ułożyć sobie życie: czuć się bezpiecznie, pracować, uczyć się i rozwijać.

Rodziny z doświadczeniem migracji, a szczególnie uchodźstwa, mogą się mierzyć z wieloma wyzwaniami. **Nowy kraj** oznacza konieczność odnalezienia się w nieznanym systemie: prawnym, edukacyjnym i społecznym. **Trudności formalno-prawne** związane z pobytem, pracą czy dostępem do świadczeń mogą być stresujące i czasochłonne. Dla rodziców / opiekunów prawnych wyzwaniem jest nowa szkoła ich dzieci.

Dla wielu dorosłych migrantów i migrantek wyzwaniem bywają **znalezienie pracy i zapewnienie stabilizacji finansowej**. W takiej sytuacji często młodzież dodatkowo podejmuje pracę, żeby wesprzeć rodzinę. Zazwyczaj wybór szkoły, po ukończeniu której można szybko podjąć pracę (szkoła branżowa, technikum), nie jest związany z aspiracjami ucznia lub uczennicy, tylko z praktycznym podejściem całej rodziny.

Trudność dla wielu rodziców i opiekunów prawnych stanowi **bariera językowa**, która utrudnia komunikację, załatwianie spraw urzędowych i udział w życiu szkoły. Do tego dochodzą **wyzwania adaptacyjne** – konieczność odnalezienia się w nowych normach społecznych i kulturowych.

Warto pamiętać o emocjonalnym wymiarze migracji. Wiele osób doświadcza **tęsknoty za krajem pochodzenia, rodziną i przyjaciółmi**, a także za dotychczasowym życiem. W wypadku migracji przymusowej, zwłaszcza wojennej, mogą się pojawiać również skutki **traumy**: lęk, niepewność, nadwrażliwość na stres czy trudności w koncentracji. Wiele ukraińskich rodzin jest rozdzielonych z powodu wojny – kobiety z dziećmi, czasem starszymi rodzicami mieszkają w Polsce, podczas gdy inni członkowie rodziny zostali w Ukrainie,

a mężczyźni walczą na wojnie. Takie doświadczenia mają wpływ zarówno na dorosłych, jak i na dzieci czy młodzież.

Ważną rolę w tym zakresie może pełnić w szkole **asystent międzykulturowy** lub **asystentka międzykulturowa**.

Do zadań takiej osoby należy m.in.:

- wsparcie adaptacji, integracji i nauce dzieci migranckich w polskich szkołach,
- pomoc w tłumaczeniach pomiędzy dziećmi i rodzicami cudzoziemskimi a nauczycielami i nauczycielkami, często tłumaczenie obejmuje nie tylko kwestie językowe, ale i kulturowe,
- utrzymywanie kontaktu z rodzicami dzieci migranckich w celu objaśniania realiów polskiej edukacji i umożliwiania komunikacji ze szkołą.

Nie w każdej szkole jest zatrudniona taka osoba. Warto to sprawdzić.

W tej sytuacji niezwykle ważna jest rola społeczności szkolnej, w tym innych rodziców i opiekunów prawnych. Nawet drobne gesty mogą mieć duże znaczenie.

Poznaj kontekst:

- Czy mamy wiedzę o tym, co obecnie dzieje się w krajach, z których pochodzą uczniowie i ich rodziny?
- Czy jesteśmy świadomi doświadczeń, z jakimi mogą przychodzić do szkoły dzieci lub młodzież i ich opiekunowie?
- Czy w szkole pracuje osoba zatrudniona na stanowisku asystenta międzykulturowego?

Czy mamy świadomość, że obcokrajowcy podejmujący pracę w Polsce mają do spełnienia dodatkowe warunki?

Jak wspierać osoby z doświadczeniem migracji i uchodźstwa w środowisku szkolnym?

Traktować jak nowe osoby. W pierwszej kolejności nie skupiajmy się na kraju pochodzenia czy trudnościach komunikacyjnych, tylko na tym, że nasze środowisko jest dla nich nowe. Jeśli nie znają one miejsca (szkoły, dzielnicy, miejscowości), trzeba im je pokazać, jeśli nie rozumieją znaczenia słów lub panujących zasad – trzeba im je wyjaśnić.

Życzliwość i otwartość. Przyjazne powitanie, uśmiech, zaproszenie do rozmowy czy pomoc w pierwszym kontakcie ze szkołą mogą znacząco zwiększyć poczucie bezpieczeństwa. Warto pamiętać, że dla wielu osób nawet prosta rozmowa w nowym języku wymaga czasu, a zainicjowanie jej przez nas będzie okazaniem otwartości.

Język nie ma znaczenia. Warto używać wszelkich języków, które się zna, żeby się porozumieć, wspomagać się gestami, rysunkami i słownikami. Czasem uśmiech jest ważniejszy niż słowa.

Jasna i cierpliwa komunikacja. Warto mówić prostym językiem, unikać skomplikowanych sformułowań, upewniać się, czy druga osoba rozumie przekazywane informacje.

Działanie zamiast mówienia. Pomocne może być wskazywanie praktycznych rozwiązań, na przykład jak korzystać z dziennika elektronicznego, gdzie szukać informacji na stronie szkoły albo gdzie jest sekretariat.

Tworzenie przestrzeni do wzajemnego poznania się. Istotnym działaniem są inicjowane spotkania czy pikniki integracyjne, na których można swobodnie porozmawiać. Wspólne gotowanie albo przyniesienie drobnych rzeczy na piknik klasowy to okazja, żeby się lepiej poznać.

Włączanie w życie społeczności szkolnej. Ważne jest zapraszanie do udziału w wydarzeniach, zachęcanie do współorganizowania inicjatyw klasowych i szkolnych z założeniem, że możemy się spotkać z odmową. Nie wywierajmy presji, nie okazujmy rozczarowania tym, że ktoś nie skorzystał z okazji.

Dzielenie się wiedzą i doświadczeniem. Wyjaśnianie zasad funkcjonowania szkoły, instytucji wspierających rodziców, ciekawych ofert dla dzieci i młodzieży, informowanie o ważnych terminach związanych na przykład z egzaminami w szkole, organizowanie spotkań tematycznych dotyczących wychowywania dzieci, zapraszanie gości – to wszystko ułatwia nowym rodzinom odnalezienie się w rzeczywistości szkolnej.

Wspieranie osób z doświadczeniem migracji i uchodźstwa nie wymaga specjalistycznej wiedzy – przede wszystkim istotne są: uważność, empatia i gotowość do bycia obok drugiego

człowieka. To codzienne relacje, drobne gesty i otwartość budują wspólnotę, w której każdy może się poczuć bezpiecznie i mieć swoje miejsce.

Proszę pomyśleć o rodzicu / opiekunie prawnym z doświadczeniem migracji, którego znasz ze szkoły...

Czego potrzebuje?
Co mogą Państwo sami dla niej/niego zrobić?
Co mogą Państwo zrobić jako grupa rodziców?
Co mogą Państwo zrobić jako rada rodziców?

Propozycje działań dla rad rodziców w szkole ponadpodstawowej

Edukacja w szkole ponadpodstawowej to czas intensywnych zmian zarówno dla uczniów, jak i ich rodzin. Młodzież podejmuje pierwsze decyzje dotyczące swojej przyszłości, zdobywa pierwsze doświadczenia zawodowe i społeczne, często angażuje się w wolontariat, a jednocześnie uczy się samodzielności i odpowiedzialności. To także okres poszukiwania własnej tożsamości, rozwijania zainteresowań oraz planowania dalszej ścieżki edukacyjnej i zawodowej.

W wypadku uczniów i uczennic z doświadczeniem migracji lub uchodźstwa wyzwania te mogą być jeszcze bardziej złożone. Oprócz typowych trudności związanych z dorastaniem młodzi ludzie często mierzą się z koniecznością funkcjonowania w nowym systemie edukacji i planowania przyszłości w obcym kraju.

Rada rodziców może odegrać istotną rolę w budowaniu wspierającego środowiska dla młodzieży i ich rodzin. Może inicjować działania związane z doradztwem edukacyjnym i zawodowym, wspierać rodziców w zrozumieniu potrzeb nastolatków oraz tworzyć przestrzeń do wymiany doświadczeń. W szkołach, do których uczęszczają uczniowie i uczennice z różnych krajów i kultur, szczególnego znaczenia nabierają także: budowanie relacji, wspieranie komunikacji i tworzenie warunków do aktywnego udziału wszystkich rodziców i opiekunów prawnych w życiu szkoły.

Poniżej przedstawiamy propozycje działań, które mogą pomóc w realizacji tych celów.

1. Wsparcie w obszarze doradztwa edukacyjnego i zawodowego

Jednym z kluczowych wyzwań dla uczniów i ich rodzin jest rozumienie działania systemu edukacyjnego i znajomość możliwości dalszego kształcenia. Dla rodzin z doświadczeniem migracji i uchodźstwa zasady egzaminów (np. matura, egzaminy zawodowe) i rekrutacji na studia czy ścieżki kariery mogą być nieznane lub niezrozumiałe.

Rada rodziców może wspierać ten obszar poprzez:

- informowanie o spotkaniach dotyczących egzaminów zawodowych, matury, wyboru studiów, szkół policealnych czy kwalifikacyjnych kursów zawodowych,
- przekazywanie materiałów wyjaśniających funkcjonowanie szkół ponadpodstawowych oraz możliwości dalszego kształcenia,
- organizowanie spotkań z doradcami zawodowymi, nauczycielami lub absolwentami.

Informacje te powinny być przekazywane w sposób przystępny i – w miarę możliwości – dostępny również dla osób nieposługujących się biegle językiem polskim.

2. Spotkania tematyczne dla rodziców

Rodzice młodzieży często potrzebują wsparcia w obszarach wykraczających poza szkołę. Rada rodziców może inicjować spotkania tematyczne związane z rozwojem zawodowym dzieci czy problemami związanymi z dojrzewaniem lub dorosłością, na przykład:

- Jak wspierać młodzież w planowaniu kariery i wyborze dalszej ścieżki edukacyjnej?
- Pierwsza praca i praktyki zawodowe – co warto wiedzieć?
- Jak rozmawiać z nastolatkiem i budować dobrą relację?
- Granice, samodzielność i odpowiedzialność nastolatków.
- Kiedy warto szukać pomocy? Uzależnienia, kryzysy i trudności młodzieży.
- Będę dorosły/dorosła! O czym powinienem/powinnam wiedzieć?

Takie spotkania mogą prowadzić specjaliści, przedstawiciele organizacji pozarządowych lub osoby z doświadczeniem praktycznym. Stanowią one nie tylko okazję do zdobycia wiedzy, ale także przestrzeń do zadawania pytań i wymiany doświadczeń. Ponadto umożliwiają budowanie relacji między rodzicami z różnymi doświadczeniami życiowymi i kulturowymi oraz wzmacniają poczucie, że wyzwania związane z wychowywaniem nastolatków są często podobne niezależnie od kraju pochodzenia.

3. Włączanie rodziców w życie szkoły i wspieranie orientacji zawodowej

Uczniowie i uczennice szkoły ponadpodstawowej podejmują pierwsze ważne decyzje dotyczące ich przyszłości edukacyjnej i zawodowej. Dlatego szczególne znaczenie ma kontakt z osobami reprezentującymi różnorodne doświadczenia zawodowe i dostęp do różnych ścieżek kariery. Rada rodziców może aktywnie wspierać organizację targów zawodów, dni kariery lub spotkań z przedstawicielami różnych profesji.

Warto w tym kontekście:

- zapraszać rodziców do dzielenia się swoim doświadczeniem zawodowym,
- pokazywać zróżnicowanie ścieżek kariery, także tych związanych z doświadczeniem migracji,
- poruszać temat trudności, jakie pojawiają się w związku z uznawaniem kwalifikacji zdobytych za granicą i koniecznością ich zmiany lub uzupełniania.

Rodzice mogą również wspierać szkołę w tworzeniu oferty orientacji zawodowej, która odpowiadać będzie potrzebom młodzieży i zmianom na rynku pracy. Często to właśnie dzięki ich zaangażowaniu pojawiają się możliwości praktyk, wolontariatu, wizyt studyjnych czy spotkań z pracodawcami. Mogą także sugerować bardziej angażujące formy poznawania zawodów zamiast tradycyjnej prelekcji, takie jak: wizyta w firmie, udział w warsztatach lub obserwacja stanowisk pracy.

4. Wspieranie komunikacji w grupach rodzicielskich

W szkołach ponadpodstawowych komunikacja między rodzicami często odbywa się za pomocą komunikatorów internetowych. To szybkie i wygodne narzędzie, ale może też wykluczać osoby, które:

- słabiej znają język polski,
- nie są przyzwyczajone do takiej formy kontaktu,
- nie czują się pewnie w większych grupach.

Rada rodziców może promować dobre praktyki, takie jak:

- stosowanie prostego i zrozumiałego języka,
- unikanie skrótów i odniesień niezrozumiałych dla wszystkich,
- organizowanie nieformalnych spotkań integracyjnych,
- zwracanie uwagi na to, by nikt nie był pomijany w komunikacji.

5. Współpraca z samorządem uczniowskim

Uczniowie i uczennice są ważnymi współtwórcami życia szkoły ponadpodstawowej. Samorząd uczniowski ma własne pomysły, potrzeby i perspektywę, dlatego warto budować stałą współpracę rady rodziców z przedstawicielami uczniów.

Może ona przybierać różne formy, takie jak:

- organizowanie wspólnych spotkań przedstawicieli rady rodziców i samorządu uczniowskiego,
- konsultowanie planowanych wydarzeń szkolnych,
- wspólne diagnozowanie potrzeb uczniów i uczennic, również tych z doświadczeniem migracji lub uchodźstwa,
- realizowanie projektów społecznych, charytatywnych i integracyjnych,
- współtworzenie inicjatyw wspierających uczniów i uczennice z doświadczeniem migracji lub uchodźstwa.

Współpraca między rodzicami i uczniami pozwala lepiej odpowiadać na potrzeby całej społeczności szkolnej oraz wzmacnia poczucie sprawczości młodych ludzi.

6. Organizacja balów maturalnych i innych ważnych wydarzeń szkolnych

Bal maturalny jest jednym z najważniejszych wydarzeń w życiu szkoły ponadpodstawowej. Dla rodzin z doświadczeniem migracji może on być jednak zupełnie nowym wydarzeniem, a związane z nim zwyczaje i oczekiwania będą budzić pytania lub niepewność.

Rada rodziców może zadbać o to, aby informacje dotyczące organizacji studniówki były przekazywane w sposób jasny i zrozumiały dla wszystkich rodziców i opiekunów prawnych. Warto wyjaśnić:

- jaką rolę odgrywa bal maturalny w polskiej tradycji szkolnej,
- jakie są zasady jego organizacji,
- jakie koszty mogą się z nim wiązać,
- jakie są terminy wpłat i podejmowania decyzji.

Dobrą praktyką jest również uwzględnianie zróżnicowanych potrzeb rodzin. Niektóre osoby mogą mieć ograniczone możliwości finansowe, inne mogą nie znać zwyczajów związanych z takim wydarzeniem lub mieć wątpliwości wynikające z przekonań religijnych czy kulturowych. Otwarta komunikacja i gotowość do poszukiwania rozwiązań sprzyjających udziałowi wszystkich uczniów pomagają budować atmosferę włączającą i wzajemnego szacunku.

Podobne podejście warto stosować także podczas organizacji innych ważnych wydarzeń szkolnych: uroczystości zakończenia szkoły, dni otwartych, wycieczek czy wydarzeń integracyjnych. Dzięki temu każdy uczeń / każda uczennica i ich rodziny mają szansę czuć się częścią szkolnej wspólnoty.

Plan akcji

Proszę zaplanować jedno nieduże działanie na najbliższe pół roku, które może wesprzeć młodzież i rodziców / opiekunów prawnych z doświadczeniem migracji/uchodźstwa w waszej szkole.

☐ Co chcą Państwo osiągnąć?

☐ Kogo Państwo włączą? Jaką rolę zaproponujecie tym osobom?

☐ Kiedy? W jakim czasie odbędzie się to działanie?

☐ Co jest potrzebne do realizacji?

Podsumowanie

Warto planować mikrodziałania raz na kilka miesięcy. Nie musi to być duży projekt – może to być jedno spotkanie. Ważne, aby działanie było przemyślane, możliwe do wdrożenia i odpowiadało na rzeczywiste potrzeby tych osób, wzmacniając ich poczucie przynależności do nowej społeczności.

Warto pamiętać o tym, żeby:

- uwzględniać inne potrzeby rodziców / opiekunów prawnych oraz uczniów i uczennic z doświadczeniem migracji/uchodźstwa,
- przekazywać ważne informacje w prosty sposób,
- upewniać się, czy informacja dotarła i została zrozumiana,
- zapraszać nowych rodziców do rozmów,
- zapraszać rodziców / opiekunów prawnych i młodzież z doświadczeniem migracji/uchodźstwa do wspólnych działań, nie traktując odmowy jako braku zainteresowania czy zaangażowania.

Rada rodziców, działając z myślą o wszystkich rodzinach, może w istotny sposób wpływać na to, aby szkoła była miejscem bezpiecznym, wspierającym i naprawdę wspólnym.

W skrócie: czym jest rada rodziców? (PL / UKR / RU / ENG / ESP)

PL

W skrócie: czym jest rada rodziców?

Rada rodziców to grupa rodziców / opiekunów prawnych wybranych przez innych rodziców uczniów danej szkoły. Reprezentuje ona wszystkich rodziców w kontaktach z dyrekcją i nauczycielami oraz pomaga współtworzyć szkolną społeczność.

Aktywność w radzie rodziców ma charakter społeczny (wolontariacki). Jej członkowie i członkinie działają dobrowolnie i nie otrzymują wynagrodzenia za swoją działalność. Angażują swój czas i doświadczenie, aby wspierać szkołę oraz działać na rzecz wszystkich uczniów i uczennic.

Rada rodziców dba o to, aby głos rodziców i opiekunów prawnych był słyszany, wspiera inicjatywy służące dzieciom, pomaga rozwiązywać problemy oraz współpracuje ze szkołą przy podejmowaniu ważnych decyzji dotyczących uczniów i uczennic. Może także organizować wydarzenia i projekty integrujące społeczność szkolną.

Członkowie rady są wybierani przez rodziców na początku roku szkolnego. Każdy rodzic / opiekun prawny może kandydować i angażować się w jej pracę. Dzięki współpracy rodziców / opiekunów prawnych, nauczycieli i dyrekcji szkoła staje się bardziej przyjaznym, bezpiecznym i otwartym miejscem dla wszystkich uczniów i ich rodzin.

UKR

Коротко: що таке Батьківська рада?

Батьківська рада — це група батьків або законних опікунів, яких обирають інші батьки учнів школи. Вона представляє всіх батьків у взаємодії з адміністрацією та вчителями, а також допомагає розвивати шкільну спільноту.

Діяльність у Батьківській раді є громадською та добровільною. Її члени працюють на волонтерських засадах і не отримують винагороди. Вони присвячують свій час і досвід підтримці школи та роботі на благо всіх учнів.

Батьківська рада дбає про те, щоб голос батьків був почутий, підтримує ініціативи для дітей, допомагає вирішувати проблеми та співпрацює зі школою щодо важливих рішень, які стосуються учнів. Вона також може організовувати заходи та проєкти, що об'єднують шкільну спільноту.

Членів Ради обирають батьки на початку навчального року. Кожен із батьків може висунути свою кандидатуру та долучитися до її роботи. Завдяки співпраці батьків, учителів

і адміністрації школа стає більш дружнім, безпечним і відкритим місцем для всіх учнів та їхніх родин.

RU

Кратко: что такое Родительский совет?

Родительский совет — это группа родителей или законных представителей, избранных другими родителями учащихся школы. Он представляет интересы всех родителей во взаимодействии с администрацией и учителями, а также помогает формировать школьное сообщество.

Работа в Родительском совете носит общественный и добровольный характер. Его члены работают на волонтёрской основе и не получают вознаграждения. Они посвящают своё время и опыт поддержке школы и деятельности в интересах всех учеников.

Родительский совет заботится о том, чтобы мнение родителей было услышано, поддерживает инициативы для детей, помогает решать возникающие вопросы и сотрудничает со школой при принятии важных решений, касающихся учащихся. Совет также может организовывать мероприятия и проекты, объединяющие школьное сообщество.

Члены Совета избираются родителями в начале учебного года. Каждый родитель может выдвинуть свою кандидатуру и участвовать в его работе. Благодаря сотрудничеству родителей, учителей и администрации школа становится более дружелюбным, безопасным и открытым местом для всех учеников и их семей.

ENG

In brief: What is the Parents' Council?

The Parents' Council is a group of parents or legal guardians elected by other parents of the school's students. It represents all parents in communication with the school management and teachers and helps build a strong school community.

Participation in the Parents' Council is voluntary and unpaid. Its members work on a volunteer basis and do not receive any remuneration. They contribute their time and experience to support the school and work for the benefit of all students.

The Parents' Council ensures that parents' voices are heard, supports initiatives that benefit children, helps address problems, and cooperates with the school on important decisions concerning students. It may also organize events and projects that bring the school community together.

Council members are elected by parents at the beginning of the school year. Any parent can stand for election and become involved in its activities. Through cooperation between parents,

teachers, and school leadership, the school becomes a more welcoming, safe, and open place for all students and their families.

ESP

En resumen: ¿qué es el Consejo de Padres?

El Consejo de Padres es un grupo de padres, madres o tutores legales elegido por los demás padres de los alumnos de la escuela. Representa a todas las familias en sus relaciones con la dirección y el profesorado, y contribuye a fortalecer la comunidad escolar.

La participación en el Consejo de Padres es voluntaria y no remunerada. Sus miembros trabajan de forma altruista y no reciben ninguna compensación económica. Dedican su tiempo y experiencia a apoyar a la escuela y a trabajar en beneficio de todos los alumnos.

El Consejo de Padres vela por que la voz de las familias sea escuchada, apoya iniciativas en favor de los niños, ayuda a resolver problemas y colabora con la escuela en decisiones importantes relacionadas con los estudiantes. También puede organizar eventos y proyectos que fomenten la integración de la comunidad escolar.

Los miembros del Consejo son elegidos por los padres al inicio del año escolar. Cualquier padre, madre o tutor puede presentarse como candidato y participar en su labor. Gracias a la colaboración entre familias, docentes y dirección, la escuela se convierte en un lugar más acogedor, seguro y abierto para todos los alumnos y sus familias.

